

Asia: VN/11996/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi eläinten hyvinvoinnista annetun lain 126 §:n kumoamisesta ja laiksi eläinten lääkitsemisestä annetun lain 17 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Helsingin yliopiston eläinlääketieteellinen tiedekunta kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta ja lausuu asiantuntijoitaan, professori Mari Heinonen, ELT Ann-Helena Hokkanen, YTT Saara Kupsala, ELT Camilla Munsterhjelm, ELT Kirsi Swan, dosentti Claudio Oliviero ja professori Anna Valros, kuultuaan seuraavaa:

Eläinten hyvinvoinnista annetusta laista ehdotetaan kumottavaksi säännös, jonka mukaan tuotantoeläimenä pidettävää sikaa ei saa kastroida kirurgisesti 1. päivästä tammikuuta 2035 lukien.

Eläinten lääkitsemisestä annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että eläinten pitopaikan eläinlääkintähuollosta pääasiallisesti vastaava eläinlääkäri saisi luovuttaa injektoitavaa puudutusainetta porsaan kirurgista kastreataiota varten myös valtakunnalliseen eläinten terveydenhuolto-ohjelmaan liittymättömille tiloille.

Laki eläinten hyvinvoinnista annetun lain 126 §:n kumoamisesta:

Eläinten hyvinvoinnista annetun lain (693/2023) tarkoituksena on edistää eläinten hyvinvointia ja suojella eläimiä niiden hyvinvoinnille aiheutuvalta haitalta parhaalla mahdollisella tavalla. Hyvinvointilaki tuli voimaan 1.1.2024. On hyvin valitettavaa, että lakia halutaan muuttaa näin pian sen säätämisen jälkeen ja heikentää ennen kuin uuden lain tavoitteita on ehditty toteuttaa.

Kastraatiokiellon kumoamisen osalta kaikki kieltoa tukevat perustelut ovat edelleen voimassa. Sikojen kannalta erityisen hankalana voidaan pitää sitä, että kastraatioita jatkettaessa kovin nuoria eläimiä altistettaisiin kivulle, stressaaville käsittelyille ja mahdollisille tulehduksille. Suomessa on tällä hetkellä meneillään useita aiheeseen liittyviä tutkimushankkeita. Maa- ja metsätalousministeriön rahoittamassa tutkimushankkeessa tutkitaan karjun kasvatusta. Helsingin yliopiston tutkimushankkeissa selvitetään lisäksi paikallispuudutuksen käyttöä ja toimivuutta. Olisi perusteltua pohtia tilannetta tarkemmin, kunhan mainitut kotimaiset tutkimushankkeet valmistuvat ja tilannetta voidaan arvioida tarkemmin niiden tuottamien tulosten pohjalta. Ehdotamme siksi, että kastraatiokiellosta ei luovuta.

Suomalaisella tilalla toteutetun karjujen kasvatuskokeen perusteella havaittiin, että sukupuoli ei vaikuttanut eläinten hyvinvointiin lihasikavaiheessa. Naarmujen ja häntävaurioiden esiintymisessä havaittiin pieniä eroja, mutta erojen vaikutuksia hyvinvointiin voidaan pitää merkityksettöminä. Sivulöydöksenä aineistossa oli viitteitä siitä, että kirurgisesti kastroiduilla porsailla esiintyi enemmän kuolleisuutta pikkuporsasaikana.

Kirurgisen kastraation aiheuttamaan kipuun ja hyvinvointiongelmiin ei ole olemassa ratkaisua, vaikka erilaisia menetelmiä on yritetty kehittää. Helsingin yliopistossa on tutkittu porsaiden reagointia kastroiin, lääkitsemiseen ja kiinnipitoon. Tutkimuksessa havaittiin, että paikallispuudutus vähensi porsaiden reaktioita ja ääntelyä kastroidon aikana. Paikallispuudutuksen injisointi oli kuitenkin kivuliasta. Lisäksi porsaasat reagoivat hyvin negatiivisesti yleisessä käytössä oleviin kiinnipitotelineisiin, ja paikallispuudutuksen kanssa tehdyn kastraation yhteydessä porsaasat joudutaan monella tilalla kiinnittämään telineeseen kahteen otteeseen. (1)

Suomessa hoitajia on koulutettu paikallispuudutuksen käyttöön porsaiden kirurgisen kastraation yhteydessä vuodesta 2024. Oikein annettuna toimiva paikallispuudutus vähentää porsaan kipua kastraation aikana ja hetken sen jälkeen. Paikallispuudutteen käyttöön liittyy kuitenkin useita haasteita ja riskikohtia, joten se ei ole missään nimessä ongelmaton eikä sitä voida siten pitää lopullisena ratkaisuna kastraatioon. Paikallispuudutuksen käyttöönotto merkitsee, että kastroidintyyö on tarpeen suunnitella ja toteuttaa uudella tavalla. Suomessa puudutusaineena on käytössä adrenaliiniin yhdistetty prokaiini, jonka vaikutus alkaa noin kymmenessä minuutissa. Porsaille tehdään kaksi erillistä toimenpidettä, joten niitä joudutaan käsittelemään kaksi kertaa entisen yhden kerran sijaan. Odotusaikana riskinä on myös porsaiden kylmettyminen. Lisäksi puudutuksen teho on varmistettava kastroidamalla porsaasat puudutusaineen vaikuttamisajan puitteissa.

Monet tuottajatkaan eivät ole tyytyväisiä nykytilanteeseen. Meneillään olevassa tutkimuksessa on haastateltu tuottajia ja sikalatyöntekijöitä heidän näkemyksistään ja kokemuksistaan paikallispuudutuksen käytöstä. Yleisesti ottaen haastateltavat näkivät, että paikallispuudutus vähentää kipua huomattavasti kastraation aikana, mutta paikallispuudutuksen pistämistä pidettiin kivuliaana. Ongelmakohdiksi nostettiin porsaiden nostelun ja käsittelyn lisääntyminen sekä lisäpistoihin liittyvät infektoriskit. Paikallispuudutuksen käyttöönotto lisäsi huomattavasti kastraatioon käytettävää työaika. (2)

Nuorena koettu kipu ja kudοςvaurio ovat erityisen haitallisia eläinten hyvinvoinnille ja kehitykselle. Kirurgisen kastraation aiheuttama kudοςvaurio ja kipu, jota paikallispuudute vähentää mutta ei poista kokonaan, heikentävät porsaiden hyvinvointia paitsi toimenpiteen aikana ja heti sen jälkeen myös pidempikestoisesti. (3) Siksi tavoitteena täytyy olla kirurgisesta kastratiosta luopuminen.

Jo vuonna 2010 allekirjoitetussa eurooppalaisessa julkilausumassa (European declaration on alternatives to surgical castration of pigs) tuottajat, teollisuus, kauppa, tutkijat, eläinlääkärit ja eläinsuojelujärjestöt asettivat tavoitteeksi karjuporsaiden kirurgisesta kastratiosta luopumisen vuoteen 2018 mennessä. Luonnoksessa hallituksen esitykseksi kirurgisesta kastratiosta luopumista ei kuitenkaan mainita tavoitteena, eikä siinä kuvata aktiivisia keinoja tavoitteen saavuttamiseksi jo meneillään olevan tutkimushankkeen rahoituksen jatkamista lukuun ottamatta. Kirurgisesta kastratiosta luopumista on edistettävä aktiivisesti tutkimuksin ja selvityksin. Heinosen (2021) (4) selvityksessä on kuvattu lisätutkimustarpeita (s. 13–14). Tilatason toimintatapojen ja teurastamoratkaisuja koskevien tutkimusten lisäksi tarvitaan myös vertaisarvioitua tutkimusta kuluttajien suhtautumisesta kirurgiseen kastratioon ja sen vaihtoehtoihin.

On huomattava, että kirurgisen kastration vaihtoehtoihin siirtyminen maailmalla on edennyt Heinosen (2021) selvityksen jälkeen. Erityisesti immunokastration käyttö on yleistynyt, ja tämän vaihtoehdon mahdollisuutta tulisikin karjun kasvatuksen lisäksi selvittää aktiivisesti. Tanskassa immunokastrointi on ulottumassa 1,7 miljoonaan sikaan, ja Brasiliassa ja Australiassa valtaosa karjuporsaista immunokastroidaan.

Suomen lainsäädäntö on jo pitkään kieltänyt sellaiset kivuliaat toimenpiteet, jotka muualla maailmassa ovat yleisiä, kuten häntien ja nokkien typistäminen. Kirurgisen kastration jatkaminen olisi ristiriidassa sen kanssa, miten muuten Suomi on säätänyt kivuliaista toimenpiteistä. Kastratiokiellon kumoaminen vastikään hyväksytyssä laissa heikentäisi Suomen kuvaa kansainvälisesti sekä uskottavuutta Suomen pyrkiessä vaikuttamaan EU-lainsäädännön uudistamiseen tuotantoeläinten hyvinvoinnin parantamiseksi.

Edellä mainittuihin seikkoihin nojaten esitämme, että kastratiokiellosta ei luovuta.

Laki eläinten lääkitsemisestä annetun lain 17 §:n muuttamisesta:

Laissa ja sen perusteluissa ensimmäiseltä sivulta alkaen tulisi nostaa esiin, että vaikka tila ei kuuluisi valtakunnalliseen terveydenhuolto-ohjelmaan, kaikkien laissa olevien muiden lääkeluovutuksen edellytysten täytyy täytyä. Ei saa tulla tilannetta, että eläinlääkäri saisi luovuttaa paikallispuudutteita vähemmän edellytyksin tiloille, jotka eivät kuulu valtakunnalliseen eläinten terveydenhuolto-ohjelmaan, kuin ohjelmaan kuuluville tiloille. On myös toivottavaa puhua laissa ja

sen perusteluissa aina paikallispuudutuksesta ja paikallispuudutteesta (tai paikallispuudutusaineesta), ei puudutuksesta tai puudutusaineesta. Kyseinen lääkeaine injisoidaan aina paikallisesti; koko porsasta ei puuduteta.

Edellä mainitut kommentit huomioden ehdotettu muutos on puollettavissa.

Viitteet:

- (1) Hokkanen, AH., Coutant, M., Heinonen, M. et al. Two restraining devices in connection to surgical castration with or without local anesthesia: effects on piglet stress. *Porc Health Manag* 11, 21 (2025). <https://doi.org/10.1186/s40813-025-00428-7>
- (2) Kupsala, S., Hokkanen, A.-H., Heinonen, M., Hänninen, L., & Valros, A. (2025). Animal caretaker perceptions and experiences of the use of local anaesthesia in piglet castration in Finland. Posterisitys. ISAE 2025 – A good life for all animals: 58th Congress of the International Society for Applied Ethology, Utrecht, Alankomaat.
- (3) Adcock, S. J. (2021). Early Life Painful Procedures: Long-Term Consequences and Implications for Farm Animal Welfare. *Frontiers in Animal Science*, 2, 759522. <https://doi.org/10.3389/fanim.2021.759522>
- (4) https://mmm.fi/documents/1410837/1858027/Selvitys_Sikojen_kastraatio_2021.pdf

Niemi Marko
Helsingin yliopisto, eläinlääketieteellinen tiedekunta